

КОДЕКС ЕТИКИ
для голови та депутатів місцевої ради

1. Загальні положення

1.1. **Кодекс етики для голови та депутатів місцевої ради (далі – Кодекс)** є узагальненням етичних норм та правил службової поведінки для голови та депутатів місцевої ради (далі – суб'єкти етичної поведінки), яких вони повинні дотримуватись під час виконання своїх службових повноважень.

1.2. Кодекс етики ґрунтується на Конституції України, законах України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про запобігання корупції», «Про доступ до публічної інформації» та інших законодавчих та нормативних актах, та модельному кодексі етики ЄС.

1.3. **Мета Кодексу:** підвищення рівня довіри громадян до місцевої влади, покращення персональної відповідальності за належне виконання службових обов'язків, забезпечення прозорості та гласності у роботі місцевої влади, запобігання зловживанням службовим становищем.

1.4. З моменту набуття чинності даного Кодексу суб'єкти етичної поведінки ознайомлюються з положеннями Кодексу етики під підпис і дотримуються їх у процесі службової діяльності.

1.5. Пам'ятки, які додаються до Кодексу мають рекомендаційний характер.

2. Глосарій (основні терміни)

Етичні правила ділової поведінки – норми належної поведінки, які забезпечують сумлінне виконання посадових обов'язків і дотримання встановлених обмежень у професійній діяльності на основі відповідності поведінки етичним нормам.

Посадова особа місцевого самоврядування - це особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату коштом місцевого бюджету.

Корупція - використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди.

Конфлікт інтересів – суперечності між особистими інтересами та службовими повноваженнями, наявність яких може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих службових повноважень.

Неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову.

Подарунок - будь-яке благо, що має грошову вартість.

Винагорода - цінності, які отримує особа в обмін на послуги для іншої особи.

Гонорар – грошова винагорода за послугу.

Лобіювання - скоординована практика обстоювання інтересів або чинення тиску на депутатів та чиновників на користь того або іншого рішення.

3. Основні етичні цінності в роботі голови та депутатів місцевих рад

У своїй роботі суб'єкти етичної поведінки мають керуватися такими моральними цінностями:

- добро як користь громаді, щастя, більш високий ступінь розвитку, як протилежність злу (порушення порядку і міри, узгодженості з іншими підпорядкованими йому одиницями, зосередженість на собі, самоствердження всупереч іншим і за рахунок інших), справедливість, милосердя, права людини, гідність, краса, любов, свобода, чесність;

- українська ідея – єдина соборна Україна, патріотизм, національна гідність, державна незалежність, повага і довіра до законно обраної влади;

- сімейні цінності;
- особиста гідність, здоровий глузд, помірність, внутрішня свобода та ініціативність, доброзичливість, урівноваженість;
- етична відповідальність перед громадою, альтруїзм.

4. Основні принципи етики в роботі голови та депутатів місцевих рад

При прийнятті рішень Суб'єкти етичної поведінки повинні спиратися на такі етичні принципи:

- народовладдя;
- законності та верховенства права ;
- гласності;
- колегіальності депутатів;
- виборності;
- демократизму ;
- підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб;
- служіння територіальній громаді;
- гуманізму і соціальної справедливості ;
- пріоритету прав та свобод людини і громадянина;
- забезпечення рівних можливостей ;
- професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі;
- об'єктивності;
- конфіденційності.

Етичні правила службової поведінки голови та депутатів місцевих рад.

5.1. Виконання своїх обов'язків

Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- неухильно дотримуватись Конституції України, законів України, регламенту ради, присяги та вимог цього Кодексу;
- бути патріотом територіальної громади та України, виконувати свої обов'язки в інтересах територіальної громади, держави;
- проявляти високі моральні якості та здійснювати свою діяльність відповідно до загальнолюдських цінностей;
- з повагою ставитись до членів територіальної громади, один до одного незалежно від статті, політичних або релігійних уподобань;
- відомості, які стали відомі, завдяки здійсненню повноважень, якщо ці відомості складають державну, службову або комерційну таємницю, іншу інформацію з обмеженим доступом, установлену Законами України «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про захист персональних даних» тримати в таємниці.

5.2. Публічна поведінка

Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- своєю поведінкою подавати приклад доброчесності, неупередженості та справедливості;
- утримуватись від дій, які можуть зашкодити позитивному іміджу місцевої ради та її виконавчим органам;
- утримуватись від дій, заяв та вчинків, що здатні скомпрометувати його самого та виборців, яких він представляє;
- використовувати у публічних виступах лише правдиві та перевірені відомості;
- у разі використання в публічних виступах неправдивих або неперевірених фактів зобов'язаний публічно визнати некоректність своїх висловлювань та вибачитись;
- унеможливити дії, які можуть бути розцінені як підкуп громадян та маніпуляція громадською думкою.

- зовнішній вигляд має відповідати меті, завданням, темі зустрічі чи події в якій бере участь виборна особа.

5.3. Поводження на засіданнях ради, при роботі в комісіях

Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- дотримуватись регламенту відповідної ради;
- постійно бути присутніми на засіданнях ради, при роботі в комісіях. У разі відсутності депутата більше, як на трьох засіданнях поспіль без поважних причин, питання підлягає розгляду на Комісії з питань депутатської етики;
- приймати рішення і вчиняти дії неупереджено;
- проявляти ввічливість, тактовність і повагу до головуючого, депутатів, посадових осіб місцевого самоврядування та інших осіб, присутніх на засіданнях;
- виступати лише з дозволу головуючого;
- дотримуватись часу, відведеного для виступу;
- з повагою ставитись до доповідачів;
- утримуватись від дій, наслідком яких може бути перешкодження веденню засідань, пошкодження або знищення майна ради, або особистого майна присутніх на засіданні;
- вимкнути дзвінки мобільних телефонів під час проведення засідань.

5.4. Стосунки з виборцями

Суб'єкти етичної поведінки є відповідальним перед виборцями і їм підзвітними.

Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- нести відповідальність перед своїми виборцями за обіцянки, дані в період передвиборчої кампанії;
- будувати свою роботу з виборцями на повазі та уважному ставленні до особистості незалежно від віку, статі, соціального статусу, партійної приналежності тощо;
- вивчати потреби територіальної громади, інформувати про них раду та її органи, брати безпосередню участь у їх вирішенні;
- вивчати громадську думку;
- проводити прийоми виборців, розглядати та надавати відповідь на звернення у строки та в порядку, визначених законодавством;
- забезпечувати конфіденційність інформації, що стосується приватного життя, честі та гідності виборців та яка стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- з повагою ставитись до прав, обов'язків та законних інтересів виборців, їх об'єднань, не допускати проявів бюрократизму та байдужості;
- сприяти доступу до публічної інформації;
- звітувати перед виборцями не рідше ніж 1 раз на рік.

5.5. Стосунки зі ЗМІ

Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- постійно інформувати про свою роботу під час зустрічей з виборцями та через засоби масової інформації;
- сприяти представникам ЗМІ у здійсненні їх професійних обов'язків;
- надавати повну та вичерпну інформацію ЗМІ (в т.ч. Інтернет виданням) з соціально важливих для територіальної громади питань;
- ставитись до всіх представників ЗМІ неупереджено та з повагою;
- намагатися надавати відповідь на всі звернення засобів масової інформації, і обов'язково надавати таку відповідь на письмові запити засобів масової інформації;
- захищати інтереси ЗМІ, якщо стали свідком порушення їх законних прав.

5.6. Стосунки з органами, що представляють інші гілки влади

Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- взаємодіяти з органами виконавчої влади, органами місцевого

самоврядування;

- сприяти встановленню професійних, конструктивних відносин з органами, що представляють інші гілки влади;

- бути коректними та ввічливими у спілкуванні з державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування;

- залучати до діяльності органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування виключно тільки для виконання повноважень.

5.6. Міжфракційні відносини

Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- будувати міжфракційні відносини на основі рівноправності;

- виявляти толерантність і повагу до депутатів інших фракцій та груп;

- здійснювати свою роботу, керуючись принципами вільного колективного обговорення, поваги до плюралізму поглядів і думок;

- уникати конфліктів, долати суперечності у позиціях шляхом дискусій та компромісів.

5.7. Стосунки депутатів з їхніми політичними партіями

Партійна приналежність не повинна переважати над інтересами територіальної громади.

Суб'єкти етичної поведінки повинні керуватися загальнодержавними інтересами та інтересами територіальної громади чи виборців свого виборчого округу, від яких їх обрано.

5.8. Зустрічі з іноземними громадянами, перебування в інших державах

Під час зустрічі з іноземними громадянами та в період перебування в іноземних державах у складі офіційних делегацій суб'єкти етичної поведінки повинні діяти з усвідомленням того, що вони представляють Україну та уникати дій, що можуть дискредитувати державу.

У стосунках з органами інших держав зобов'язані захищати незалежність та суверенітет, честь і інтереси України, її громадян.

Всі дії мають бути спрямовані на зміцнення позитивного іміджу України в очах представників іноземних держав та міжнародної спільноти в цілому.

5.9. Правила поведінки в Інтернеті

Під час спілкування в Інтернеті необхідно дотримуватись загальних правил етичної поведінки.

Поширювати лише правдиву інформацію та перевірені дані.

Необхідно виявляти повагу до часу, можливостей, статусу людей, з якими відбувається спілкування в Інтернеті.

Вживати дії з унеможливлення конфліктів, намагатися уникати гострих суперечок.

Розголошення персональних даних інших осіб є недопустимим, дотримуватися конфіденційності та не розголошувати державну таємницю.

Дотримуватися нормативної лексики, писати без помилок.

6. Етика реалізації прав та повноважень.

6.1. Суб'єкт етичної поведінки має право:

- на повагу особистої гідності, справедливе і шанобливе ставлення до себе з боку колег та громадян;

- на отримання матеріалів та інформації необхідних для виконання своїх службових обов'язків від відповідних органів влади, підприємств, установ, організацій тощо;

- на приватне життя;

- вимагати проведення службового розслідування з метою спростування безпідставних, на її думку, звинувачень або підозри;

- захищати свої законні права та інтереси в органах влади та в судовому порядку.

7. Запобігання проявам корупції

7.1. Забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах.

7.2. Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- неухильно дотримуватись обмежень і заборон, передбачених антикорупційним законодавством України;
- використовувати службове посвідчення (голова), депутатський мандат виключно для виконання службових обов'язків;
- використовувати офіційні бланки тільки для офіційних запитів та документів, необхідних для здійснення повноважень;
- уникати дій спрямованих на спонукання своїх колег, посадових осіб місцевого самоврядування до прийняття рішень, вчинення дії або бездіяльності на користь своїх особистих інтересів або інтересів третіх осіб;
- демонструвати своєю поведінкою нетерпимість до будь-яких проявів корупції;
- особистою поведінкою подавати приклад доброчесності, неупередженості та справедливості;
- в установленому законом порядку щороку декларують свої доходи.

8. Врегулювання конфлікту інтересів

8.1. Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- брати до уваги увесь спектр своїх відносин, які зумовлюють виникнення майнового чи немайнового інтересу;
- уникати можливості впливу особистих інтересів, інтересів зацікавлених осіб на виконання своїх обов'язків;
- утримуватись від дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів;
- запобігати виникненню конфліктів інтересів, а у разі виникнення таких вживати заходи з їх урегулювання. А саме, повідомити в письмовій формі раду, що під час виконання повноважень виник конфлікт інтересів. Дане повідомлення вноситься до протоколу засідання ради. Рекомендується скористатись правом самостійного врегулювання конфлікту інтересів лише у випадках впевненості, що обраний спосіб є достатнім і повністю гарантує його врегулювання;
- у разі, якщо суб'єкт має фінансову або особисту зацікавленість у питанні, яке обговорюється в раді, він повинен повідомити про це письмово голову та утриматись від обговорення та голосування з цього питання;
- уникати лобіювання справ чи рішень для прийняття в раді за винагороду, оплату, чи в інший спосіб, що передбачає отримання певних переваг особисто, чи для близьких родичів, ділового партнера, іншої особи, від якої суб'єкт може отримати певні переваги.

8.2. Способи врегулювання конфлікту інтересів:

- усунення особи від прийняття рішення чи участі в його прийнятті рішення в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень;
- обмеження доступу особи до певної інформації.

9. Отримання подарунків та винагород

9.1. Суб'єкти етичної поведінки повинні:

- утримуватись від будь-яких гонорарів, подарунків, винагород безпосередньо чи опосередковано за дії, пов'язані зі здійсненням повноважень;
- відмовлятись від подарунків для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб;
- передати органу місцевого самоврядування дарунки, одержані особою, як дарунки територіальній громаді;
- відкидати пропозиції про незаконні послуги;
- у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, невідкладно

вжити заходів. А саме: 1) відмовитися від пропозиції; 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію; 3) залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з-поміж співробітників, колег; 4) письмово повідомити про пропозицію раду.

9.2. Дозволено одержувати подарунки у вигляді:

- ділових дарунків (сувенірів);
- проявів гостинності (запрошення на каву або вечерю), які використовуються для налагодження добрих ділових стосунків і зміцнення їх у скромних масштабах;
- подарунків від близьких осіб;
- подарунків у вигляді загальнодоступних знижок на товари, послуги.

9.3. Депутати мають право отримувати винагороди та гонорари за роботу не пов'язану з виконанням депутатських обов'язків.

10. Організація роботи та повноваження

Етична комісія (далі – Комісія).

Розглядом питань порушення вимог Кодексу займається етична комісія при місцевій раді

10.1. Комісія є незалежною у своїй діяльності.

10.2. Діяльність Комісії є публічною.

10.3. До складу Комісії входять голова комісії та члени, з яких не менше ніж 30% представники громадськості.

10.4. Комісія у своїй роботі керується Положенням, яке затверджене рішенням ради.

10.5. Повноваження Комісії:

- розглядати скарги та пропозиції;
- вивчати та розслідувати факти порушення вимог Кодексу;
- здійснювати нагляд за процесом впровадження Кодексу;
- популяризувати Кодекс;
- інформувати раду та громадськість про свою діяльність.

11. Контроль за дотриманням Кодексу етики для голови та депутатів місцевої ради

11.1. Розглядом фактів порушення вимог даного кодексу займається Етична комісія.

11.2. Розгляд питань, пов'язаних з порушенням кодексу суб'єктом етичної поведінки, здійснюється на підставі звернення депутата, групи депутатів, скарг органів державної влади та місцевого самоврядування, організацій, громадян, за поданням голови місцевої ради, за поданням голови постійної комісії місцевої ради з питань депутатської діяльності, етики та законності та з власної ініціативи комісії.

11.3. У разі подання необґрунтованої скарги, що зачіпає честь, гідність, ділову репутацію, депутат має право захищати свої права всіма способами не забороненими законом.

12. Відповідальність за порушення Кодексу етики для голови та депутатів місцевої ради

12.1. За результатами розгляду на своєму засіданні у випадку порушення цього Кодексу Комісія має право рекомендувати спікеру застосувати до суб'єкта етичної поведінки один або одночасно кілька заходів впливу:

- попередження із занесенням до протоколу засідання;
- інформування про недостойну поведінку суб'єкта етичної поведінки та про заходи впливу, яких вжито до нього шляхом розміщення повідомлень у засобах масової інформації та на офіційному сайті ради;
- рекомендувати виборцям відкликати депутата відповідно до Закону України «Про місцеві вибори» (у разі, якщо порушення здійснені депутатом).

12.2. У разі виявлення за результатами розгляду питань щодо порушення Кодексу ознак злочину або адміністративного правопорушення, Комісія повідомляє правоохоронні органи.

Пам'ятка 1

Культура поведінки й спілкування голови та депутата місцевої ради:

1. У своїй роботі виборча особа повинна постійно демонструвати високу культуру поведінки та спілкування, яка передбачає знання і дотримання норм етики поведінки, високі моральні якості, культуру спілкування.

2. Етичні норми поведінки, яких потрібно дотримуватися в роботі:

Завжди пам'ятати про інтереси громади в цілому та окремих її членів, зберігати цілісність громади; захищати права та інтереси громади та її членів, надавати необхідну підтримку і допомогу, сприяти її розвитку та стабілізації; зберігати професійні межі при виявленні почуттів та емоцій, виявляти емпатію при розв'язанні проблем людини; сприяти благу громади; попереджувати нерівність, дискримінацію; ставити службовий обов'язок над усе, бути відданим своїй посаді; вміти виходити з позиції милосердя, виконуючи виборну посаду; прагнути до самовдосконалення; бути спрямованим на дії; працювати з опорою на позитивне в громаді та людині; постійно прагнути до поліпшення життя людей, громади. Потрібно бути доброзичливим, уважним у роботі, вміти вислуховувати, здійснювати вплив на громаду в цілому та на окремих її членів; не обманювати, бути чесним; спонукати громаду до самовизначення, активізувати й стимулювати її потенціал; бути зразком етичної поведінки; зберігати і захищати гідність, честь і права своїх колег; дотримуватись ідей рівності у роботі й захищати рівноправність; виконувати свої обов'язки якнайкраще. Постійно спонукати громаду до самостійного або спільного прийняття рішень; виявляти довіру до людей, але враховувати всі позиції, погляди, думки; інформувати раду про мету, зміст, методи, засоби, результати своїх дій, здійснювати їх за згодою чи погодженням ради; враховувати розподіл влади, гендерні, вікові, індивідуальні особливості депутатів; будувати стосунки з радою на основі діалогу, на рівних; вміти зацікавлювати перспективами, переконувати; нагадувати раді та громаді про її можливості, потенціал, а не про її недоліки; схвалювати й попереджати, застосовувати якомога менше осуду і критики, переконувати, а не забороняти.

3. У своїй роботі при виконанні повноважень і реалізації прав виборча особа органу місцевого самоврядування повинна постійно демонструвати такі моральні якості: чесність, послідовність, принциповість, гнучкість у стосунках; неупередженість, повага до всіх, ввічливість; тактовність, делікатність, витриманість, рішучість, цілеспрямованість, наполегливість; зацікавленість, відкритість, емоційність при дотриманні професійних меж; емпатія, доброзичливість, терпимість, чуйність, толерантність; стабільність, розсудливість; справедливість, відповідальність; гуманістична спрямованість, турботливість, щирість.

4. Реалізація прав і виконання обов'язків виборчих осіб повинно здійснюватися через демократичне спілкування, для якого характерними є діалог, спілкування на інтересах, а не на позиціях, активне слухання, емпатія, орієнтація на людину і проблему, оптимальне використання дистанції, вміння попереджувати та долати комунікативні бар'єри, використовувати різні способи впливу на співрозмовника. У спілкуванні використовуватися повинна лише нормативна лексика, звернення на «Ви» до всіх учасників спілкування, мова та імідж не повинні провокувати конфліктів, дорікань, образ.

Пам'ятка 2

Правила публічного виступу

1. Зміст виступу складається з вступу, основної частини, висновків і пропозицій.
2. Виступ повинен містити аргументи, докази, приклади.
3. Бажано мати конспект виступу, в якому визначити його тему, мету і необхідне обладнання для використання під час виступу.
4. Для підтримання уваги слухачів виступ може містити звернення до аудиторії, питання, приклади.
5. Заключна частина публічного виступу передбачає підведення підсумків і напрацювання пропозицій.
6. Потрібно враховувати рівень розуміння проблеми аудиторією. Не слід торкатися тем,

які виходять за рамки розуміння аудиторії та компетенції доповідача.

7. Бажано враховувати рівень підготовки слухачів, використовувати зрозумілу їм мову чи пояснення термінів.

8. Слід ретельно підходити до формулювання відповідей на поставлені запитання та уникати спілкування з одним запитувачем на користь всієї аудиторії.

9. Необхідно уникати роздратування, ворожості або сарказму.

10. Якщо мова переривається оплесками, необхідно дочекатися їх закінчення і тільки потім продовжувати - щоб початок вашої наступної фрази був всіма почутий.

11. Можна виділяти голосом ключові моменти публічного виступу, цитати, твердження, питання, свої почуття. Завершуючи промову продемонструвати задоволення від спілкування з аудиторією.

ПОЛОЖЕННЯ
про етичну комісію при місцевій раді

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення розроблено відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про запобігання корупції» та Антикорупційної стратегії (Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2014-2017 роки» від 14 жовтня 2014 р.), Регламенту місцевої ради.

1.2. Це Положення встановлює основні вимоги до оцінки дотримання етичних стандартів поведінки депутатами місцевих рад та посадовими особами місцевого самоврядування, та здійснення нагляду за реалізацією норм антикорупційного законодавства в їхній професійній діяльності.

1.3. Етична комісія при місцевій раді (далі – етична комісія) є постійним органом місцевої ради, що обирається з числа її депутатів та інших осіб, зазначених у п. 3.3. цього Положення, з метою перевірки дотримання депутатами та посадовими особами місцевого самоврядування етичних стандартів поведінки та своїх посадових обов'язків; сприяння у виявленні та усуненні чинників, що спричиняють корупцію на рівні відповідної території.

1.4. Етична комісія є правонаступником повноважень з регламенту, моніторингу дотримання етичних стандартів поведінки та антикорупційної політики відповідної постійної комісії місцевої ради. Після створення етичної комісії відповідна постійна комісія місцевої ради припиняється.

1.5. Етична комісія є базовим елементом створення інституційної інфраструктури забезпечення дотримання етичних стандартів місцевого самоврядування в Україні.

1.6. Етична комісія є підзвітною та відповідальною перед місцевою радою. Діяльність етичної комісії координує голова відповідної місцевої ради.

1.7. Етична комісія обирається місцевою радою на строк її повноважень у складі голови і членів комісії. Голова та члени етичної комісії здійснюють свої повноваження на безоплатній основі.

1.8. Сфера діяльності етичної комісії поширюється на депутатів сільських, селищних, міських, районних та обласних рад, членів їхніх виконавчих органів, сільських, селищних та міських голів, інших посадових осіб місцевого самоврядування відповідно до статей 2-3 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

1.9. Діяльність етичної комісії здійснюється на засадах:

- дотримання Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, актів органів місцевого самоврядування;
- служіння інтересам територіальної громади;
- політичної незалежності;

- добросовісності поведінки та професійної невідступності;
- прозорості та відкритості;
- неупередженості та об'єктивності;
- пріоритету прав та свобод людини і громадянина, поваги до честі і гідності людини;
- правової і соціальної захищеності посадових осіб місцевого самоврядування

II. ЗАВДАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ЕТИЧНОЇ КОМІСІЇ

2.1. Основні завдання діяльності етичної комісії:

- забезпечення дотримання морально-правових стандартів поведінки депутатами сільських, селищних, міських, районних та обласних рад, а також посадовими особами місцевого самоврядування;
- реалізація заходів запобігання та протидії корупції на місцевому рівні;
- захист і гарантування прав та інтересів громадян України на конкретній території;
- захист прав та професійної репутації місцевих депутатів та посадових осіб місцевого самоврядування.

2.2. До повноважень етичної комісії належить:

1) Розгляд скарг та надання роз'яснень стосовно скоєння депутатами місцевих рад, посадовими особами місцевого самоврядування порушень етичних стандартів поведінки в ході:

- представницької діяльності депутатів відповідних місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування;
- взаємовідносин депутатів відповідних місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування з виборцями в період виборчої кампанії;
- взаємовідносин депутатів відповідних місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування з іншими органами місцевого самоврядування та органами державної влади, юридичними та фізичними особами;
- публічних виступів депутатів відповідних місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування.

- 2) Контроль за впровадженням та дотриманням норм етичних кодексів поведінки депутатів місцевих рад і посадових осіб місцевого самоврядування;
- 3) Виявлення, запобігання та врегулювання ситуацій, пов'язаних з виникненням потенційного чи реального конфліктів інтересів;
- 4) Контроль за декларуванням майна, доходів, видатків і зобов'язань фінансового характеру;
- 5) Запобігання отриманню неправомірної вигоди чи подарунків;
- 6) Встановлення фактів надання чи виконання незаконних доручень, прийняття незаконних рішень.

2.3. Члени етичної комісії мають право:

- вносити пропозиції щодо розгляду на засіданнях комісії будь-якого питання, що належить до їх відання;
- брати участь в ході розгляду скарги в обговоренні та виступати з пропозиціями і висновками, які повинні бути проголосовані на засіданні етичної комісії;
- за потреби формулювати окрему думку до пропозицій чи висновку етичної комісії.

2.4. Члени етичної комісії зобов'язані:

- відвідувати засідання комісії та брати участь в її роботі;
- дотримуватись порядку на засіданнях етичної комісії;
- виконувати доручення, визначені головою етичної комісії чи прийняті колегіально.

2.5. Голова та члени етичної комісії зобов'язані докладати всіх необхідних зусиль стосовно дотримання депутатами місцевих рад та посадовими особами місцевого самоврядування етичних стандартів в період між засіданнями шляхом формулювання усних зауважень, проведення бесід та застосування інших засобів впливу. В разі скоєння грубого порушення етичних стандартів допускається скликання позачергового засідання етичної комісії.

2.6. Етична комісія не повинна допускати дій чи бездіяльності, що можуть зашкодити інтересам територіальної громади та/або державі.

2.7. Етична комісія може розглядати скарги та встановлювати факти порушення етичних стандартів поведінки депутатами місцевих рад та посадовими особами місцевого самоврядування як за власною ініціативою, так і рішенням відповідної місцевої ради.

2.8. Підставою для розгляду етичною комісією питання про порушення етичних стандартів є скарга чи звернення, котра надійшла від жителів відповідного населеного пункту, посадових осіб місцевого самоврядування, органів державної влади та їх територіальних підрозділів, керівників установ та підприємств, об'єднань громадян.

2.9. В разі свого звинувачення в порушенні етичних стандартів депутат місцевої ради, посадова особа місцевого самоврядування має право надати етичній комісії аргументований протест в усному чи письмовому вигляді. У випадку розгляду етичною комісією питання про порушення етичних стандартів на підставі необґрунтованої скарги, яка ганьбить честь, гідність, ділову репутацію, депутат місцевої ради та посадова особа місцевого самоврядування має право захищати свої права за допомогою всіх засобів, не заборонених законом.

2.10. За необхідності етична комісія сприяє в захисті суб'єктом скарги своєї честі, гідності та репутації, зокрема через надання допомоги в захисті його інтересів у судовому порядку.

2.11. За результатами розгляду питання по суті етична комісія приймає рішення про наявність чи відсутність порушення етичних стандартів. Інформація про результати розгляду скарги доводиться до відповідної місцевої ради та оприлюднюється через місцеві засоби масової інформації.

III. ФОРМУВАННЯ СКЛАДУ ЕТИЧНОЇ КОМІСІЇ

3.1. До складу етичної комісії входять не менше 4 членів. Кількість членів етичної комісії не може перевищувати третини кадрового складу відповідної місцевої ради.

3.2. До складу етичної комісії входять представники різних статей з дотриманням гендерної квоти 30%.

3.3. До складу етичної комісії входять:

- керівники депутатських фракцій (уповноважені особи) місцевої ради;
- староста (за наявності);
- представники органів самоорганізації населення, громадських організацій; громадські активісти, які не займаються політичною діяльністю та не пов'язані з її здійсненням; керівники та посадові особи місцевих підприємств, установ та організацій культурного, освітнього, медичного спрямування (за необхідності) загальною чисельністю не менше половини членів складу етичної комісії.

3.4. Громадська квота персонального складу етичної комісії обирається шляхом преференційного голосування з-поміж представників громадських організацій, в т.ч. засобів масової інформації, що діють за місцезнаходженням відповідної ради. До участі у відборі допускаються кандидати, чий досвід роботи в сферах громадянського суспільства перевищує 1 рік. Кожен інститут громадянського суспільства може запропонувати одного кандидата.

Голосування відбувається в день, визначений головою відповідної місцевої ради, в залі засідань. Оголошення про дату виборів публікується в місцевих комунальних засобах масової інформації щонайменше за тиждень.

Переможцями голосування вважаються особи, що отримали найбільшу кількість голосів у відповідності з визначеною квотою представників громадськості у складі етичної комісії.

3.5. На виконання норм абзацу 2 пункту 1 статті 19 Закону України «Про статус

депутатів місцевих рад», кожен депутат місцевої ради може брати участь у роботі етичної комісії з правом дорадчого голосу.

3.6. До складу етичної комісії не можуть бути обрані голова місцевої ради та його заступники.

3.7. Голова та секретар етичної комісії обираються на першому засіданні з числа членів етичної комісії, які представляють інститути громадянського суспільства, відкритим голосуванням простою більшістю голосів. Головою етичної комісії не можуть бути депутат, член виконавчого органу відповідної місцевої ради, в тому числі староста.

3.8. Вибори голови етичної комісії відбуваються щороку. Одна й та сама особа не може бути головою етичної комісії два роки поспіль.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК РОБОТИ ЕТИЧНОЇ КОМІСІЇ

4.1. Основною формою роботи етичної комісії є засідання. Періодичність засідань встановлюється рішенням самої етичної комісії. Засідання етичної комісії проводяться відповідно до затвердженого етичною комісією плану роботи, але не менше двох разів на рік. В разі потреби може бути проведено екстрене засідання етичної комісії.

4.2. Засідання етичної комісії проводиться відкрито і гласно.

4.3. Організація роботи етичної комісії покладається на голову етичної комісії. У разі відсутності голови етичної комісії або неможливості ним виконувати свої з інших причин його функції виконує секретар етичної комісії або уповноважений член комісії. Уповноважений член етичної комісії призначається на засіданні комісії більшістю від загального складу комісії, з наданням йому повноважень в межах одного окремого засідання.

4.5. Засідання етичної комісії скликаються головою етичної комісії, секретарем етичної комісії або за ініціативою не менше половини складу членів етичної комісії.

4.6. При підготовці до проведення засідання етичної комісії (далі – засідання) її голова з урахуванням пропозицій членів комісії:

- визначає дату, час і місце проведення засідання;
- затверджує порядок денний засідання;
- визначає перелік матеріалів і документів (інформації), необхідних для розгляду питань порядку денного засідання;
- визначає перелік запрошених на засідання етичної комісії осіб, які не є її членами;
- вирішує інші питання, пов'язані з підготовкою до проведення засідання.

4.7. Час і місце проведення засідання доводиться до кожного члена етичної комісії особисто та повідомляється секретареві місцевої ради. Повідомлення членів етичної комісії про майбутнє засідання забезпечується секретарем етичної комісії не пізніше, ніж за три робочі дні до дати проведення засідання. При нагальній необхідності скликання етичної комісії відбувається в такий спосіб, який забезпечував би можливість повідомлення всіх членів етичної комісії про засідання.

4.8. Засідання етичної комісії веде голова етичної комісії, а в разі його відсутності або неможливості ним виконувати свої повноваження з інших причин його функції виконує секретар етичної комісії або уповноважений член етичної комісії.

4.9. Засідання етичної комісії є правомочним, якщо в ньому бере участь більшість від загального складу комісії.

4.10. Рішення з конкретного питання приймається більшістю голосів присутніх на засіданні членів етичної комісії відкритим голосуванням. У випадку, якщо один зі членів етичної комісії сам подає заяву щодо вирішення етичного питання, або подана заява стосується його чи має місце інший конфлікт інтересів, то в засіданнях, де розглядається його питання, він як член етичної комісії не бере участь у голосуванні. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови етичної комісії.

4.11. Етична комісія для вивчення питань, розробки проектів рішень може створювати робочі групи із залученням експертів та представників громадськості.

4.12. Для розгляду питань на засіданнях етичної комісії, що належать до її відання, можуть бути запрошені особи, присутність яких на засіданні визнана необхідною.

4.13. Під час засідання етичної комісії її секретарем ведеться протокол, який підписується головою на комісії та секретарем. До протоколу додаються документи, які обговорювались на засіданні, а також окрема думка (окремі думки) учасників засідання на їхню вимогу. Протоколи засідання етичної комісії зберігаються у справах місцевої ради.

4.14. Етична комісія щорічно звітує про виконану роботу перед місцевою радою, при якій вона діє. У щорічному звіті про діяльність етичної наводиться інформація про заходи, реалізовані згідно з завданнями та повноваженнями етичної комісії у сфері запобігання та виявлення корупції, порушень етичних стандартів поведінки депутатів місцевих рад і посадових осіб місцевого самоврядування, моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та виконання інших передбачених Положенням контрольних функцій; інституційної спроможності та розвитку етичної комісії: Звіт етичної комісії має відкритий характер і підлягає оприлюдненню у спосіб, визначений комісією.

4.15. Організаційне, правове, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення діяльності етичної комісії здійснює місцева рада, при якій діє комісія.

4.16. План графік засідань комісій та анонси про проведення засідань публікуються на сайті відповідної ради.

V. ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ І РОЗГЛЯДУ СКАРГ

5.1. Розгляд питань, пов'язаних з порушенням кодексу суб'єктом етичної поведінки, здійснюється на підставі звернення депутата, групи депутатів, скарг органів державної влади та місцевого самоврядування, організацій, громадян, за поданням міського, сільського, селищного голови та з власної ініціативи комісії.

5.2. Всі питання можуть бути розглянуті тільки за письмовою індивідуальною чи колективною заявою. Офіційні письмові заяви подаються голові етичної комісії та реєструються секретарем етичної комісії.

5.3. Приймаючи до розгляду скаргу про порушення етичних стандартів

діяльності депутатами місцевих рад та посадовими особами місцевого самоврядування, етична комісія повинна врахувати:

- соціальну, політичну та правову значимість скоєного порушення;
- обставини вчинення порушення та отримання інформації про нього;
- наявність чи відсутність тиску на фігуранта розгляду з боку зацікавлених осіб;
- можливу шкоду як від самого порушення, так і від необґрунтованого або несправедливого рішення етичної комісії;

5.4. Впродовж 7 робочих днів після отримання заяви етична комісія має сповістити у письмовій формі заявників, чи буде етична комісія розглядати дане питання, із зазначенням причини у випадку відмови.

5.5. Впродовж 14 днів етична комісія має письмово сповістити всі зацікавлені сторони про наявність заяви щодо розгляду етичного питання та обрати зручну процедуру для його вирішення.

5.6. Розгляд скарги етичною комісією має тривати не більше 30 робочих днів від моменту сповіщення всіх сторін процесу, за винятком особливих обставин. У такому випадку етична комісія має письмово сповістити про їх наявність всі зацікавлені сторони і подовжити термін розгляду на необхідний строк. Члени комісії мають сприяти швидкому та повному розгляду питань.

5.7. Перевірка щодо скарги проводиться відповідно до доручення голови етичної комісії. Перевірка передбачає:

- отримання письмових та усних пояснень, документів, що відносяться до питання, яке розглядається;
- виявлення ознак порушення правил етичної поведінки (норм Етичного кодексу);
- здійснення інших дій, що забезпечують об'єктивну перевірку, в межах повноважень етичної комісії, закріплених цим Положенням.

5.8. Посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані:

- створювати особам, які здійснюють перевірку, умови, що забезпечують ефективне проведення перевірки, надавати членам етичної комісії всю необхідну інформацію і документацію, а також давати на їх запит роз'яснення і пояснення в усній і письмовій формі;
- не допускати дій, спрямованих на обмеження кола питань, що підлягають з'ясуванню при проведенні перевірки.

5.9. Етична комісія має право письмово запрошувати зацікавлені сторони на засідання комісії для прояснення ситуації.

5.10. Слухання в етичній комісії є особливою формою засідання комісії, за участю осіб, присутність яких є доцільною з метою отримання необхідної для підготовки проектів документів інформації, аналізу всіх можливих варіантів вирішення питання та надання обговорюваному питанню публічності у випадках, коли питання може мати значний вплив на територіальну громаду в цілому чи на окремі її частини. До початку слухань етична комісія проводить попередній аналіз напрямів вирішення питання, отримує потрібну інформацію, запрошує необхідних для участі осіб, розміщує в ЗМІ інформацію про час та місце проведення слухань, а також іншу

інформацію, необхідну для успішного проведення слухань.

5.11. Під час розгляду питань на засіданні кожен член етичної комісії має право висловлюватися щодо цих питань, ставити запитання промовцям та одержувати відповіді на них. Слухання не може бути припинено, поки всі бажаючі не використають це право. У випадку тривалої дискусії головуючий має право перервати обговорення регламентацію та встановити часовий регламент виступів. У подальшому обговорення питань проводиться відповідно до прийнятого етичною комісією рішення.

VI. РІШЕННЯ ЕТИЧНОЇ КОМІСІЇ

6.1. За результатами вивчення і розгляду питань етична комісія готує рішення (висновок і рекомендації).

6.2. Висновок етичної комісії з розгляду скарги і перевірки має бути представлений у письмовій формі і містити:

- аргументоване підтвердження або спростування достовірності даних, вказаних у письмовій заяві про факти порушення етичних норм поведінки, оцінку можливих наслідків;
- конкретні посилання на статті законодавчих актів України, що передбачають норми, які порушує або неналежно виконує певний орган чи певна посадова особа, із зазначенням фактів, які це підтверджують.

6.3. Висновок повинен складатися з мотивувальної і резолютивної частин. Має бути зазначено місце і час розгляду питання. Висновок повинен містити чітко сформульовані позитивні та негативні факти роботи органу чи посадової особи, визначати заходи і пропозиції, які необхідно здійснити для усунення недоліків, виявлених етичною комісією, та обґрунтування щодо відповідальності посадової особи, рівня відповідності її займаній посаді та рекомендації щодо здійснення інших організаційних заходів.

6.4. За результатами розгляду на своєму засіданні у випадку виявлення ознак порушення етична комісія має право рекомендувати головуючому застосувати до суб'єкта етичної поведінки один або одночасно кілька заходів впливу:

- попередження із занесенням до протоколу засідання;
- інформування про недостойну поведінку суб'єкта етичної поведінки та про заходи впливу, яких вжито до нього шляхом розміщення повідомлень у засобах масової інформації та на офіційному сайті ради;
- рекомендувати виборцям відкликати депутата згідно Закону України «Про місцеві вибори».

6.5. У разі виявлення за результатами розгляду питань щодо порушення етичних норм поведінки ознак злочину або адміністративного правопорушення, етична комісія повідомляє правоохоронні органи.

6.6. Рішення (висновок і рекомендації) етичної комісії за результатами розгляду етичного питання чи скарги вважається прийнятими етичною комісією, якщо його підтримала голосуванням більшість від загального складу етичної комісії, і

підписується головою комісії та секретарем, а в разі його відсутності або неможливості підписання рішення головою з інших причин, всіма членами комісії, що підтримали дане рішення (висновок).

6.7. З рішенням (висновком та рекомендаціями) ознайомлюються всі зацікавлені сторони.

6.8. У разі незгоди з рішенням етичної комісії або при виявленні нових обставин етичного питання, що розглядалося, зацікавлена сторона може подати апеляцію, але не пізніше 30 днів з моменту ознайомлення з рішенням комісії щодо даного питання. При поданні апеляції має бути зазначена причина подання апеляції. Порядок подання і розгляду апеляції здійснюється відповідно до порядку подання і розгляду заяв щодо вирішення етичного питання. Сформульований після розгляду апеляції висновок є остаточним і повторній апеляції у етичну комісію не підлягає.

6.9. Рішення етичної комісії оприлюднюється в установленому порядку (на інформаційному стенді, на сайті місцевої ради, при якій вона діє, в місцевих засобах масової інформації).

6.10. Рішення етичної комісії має рекомендаційний характер.

6.11. Етична комісія, за результатом своєї роботи, готує пропозиції до проекту рішення місцевої ради, що подається секретарю ради для ознайомлення, реєстрації та подальшого винесення на розгляд сесії. До проекту даного рішення додаються всі документи або їх копії, зібрані та розглянуті при її роботі з конкретного питання.

VII. ЗАКЛЮЧНІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Затвердження цього Положення про етичну комісію та поправок до нього, в разі необхідності, знаходиться в компетенції місцевої ради, при якій діє комісія.

7.2. Доки не визначено орган влади, відповідальний за моніторинг впровадження етичних стандартів поведінки публічних службовців, в т.ч. посадових осіб місцевого самоврядування, та вироблення відповідної державної політики, відповідні функції покладаються на етичні комісії при місцевих радах.

7.3. Етична комісія сприяє в здійсненні моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняних до них осіб Національним агентством з питань запобігання корупції.

7.4. До створення етичної комісії при сільській, селищній, міській, районній та обласній раді у випадку грубого порушення етичних стандартів поведінки депутатами відповідних рад та посадовими особами місцевого самоврядування питання відповідальності розглядаються відповідною місцевою радою. Визнання порушення етичних стандартів здійснюється безпосередньо відповідною місцевою радою.